

Zinātniskā konference

"BANKAS MAINĪGAJĀ PASAULĒ"

29.09.2020.

Latvijas Universitātes
centrālā ēka, Raiņa bulvāris 19

Zinātniskās konferences "Bankas mainīgajā pasaulē" ietvaros

Banku valdes locekļu civiltiesiskā atbildība par AML/CFT noteikumu pārkāpumu

Evija Novicāne, *dr.iur.cand.*

Zvērināta advokāte, ACAMS sertificēta AML speciāliste

Atbilstības ēra

“AML regulējums cīnās ar simptomiem, nevis ar slimību – problēma nav naudas plūsma, bet gan noziedzīga darbība, kas rada nepieciešamību pēc naudas atmazgāšanas.”

/ Economist, June 24, **1989**, p.22, citēts pēc: Short, L. W., Colvard, R. G.; Lee, J. T. The liability of financial institutions for money laundering. Banking Law Journal, 1992, No. 109(1), p.69./

Status quo:

“We are a compliance operation with a bank attached to it.”

/John Hourican, CEO, Bank of Cyprus /

Legalitātes pienākums

Korporatīvās pārvaldības doktrīna: **valdei jānodrošina, lai sabiedrības rīcība būtu tiesiska, tostarp jānodrošina, ka sabiedrības darba organizācija un pārraudzība tiek īstenota tā, lai netiktu pieļauti likuma pārkāpumi.**

AT Civillietu departamenta 2017.gada 29.decembra spriedums lietā Nr.SKC-351/2017 (C04254513): *"viens no katra valdes locekļa pamatpienākumiem ir **nodrošināt sabiedrības darbības tiesiskumu.**"*

FinCEN Advisory on Promoting a Culture of Compliance, FIN-2014-A007

- Vadībai jādemonstrē atbilstības kultūra un jāatbild par atbilstības kultūras iedibināšanu iestādē;
- Vadības iesaistei ir jābūt redzamai, jo tā veido kopējo attieksmi iestādē;
- Vadībai aktīvi jāatbalsta un jāizprot atbilstības pasākumi;
- Vadībai jāizprot AML atbilstības prasības un jāpieņem informēti (izsvērti) lēmumi par pietiekamu līdzekļu piešķiršanu atbilstības nodrošināšanai;
- Vadībai jābūt informētai par AML atbilstības stāvokli iestādē.

Bankas valdes locekļa atbildības standarts – viegla neuzmanība, rūpja neuzmanība vai tīšs pārkāpums?

Komerclikuma 169.pants – valdes loceklis atbild, ja amata pienākumus nav pildījis kā krietns un rūpīgs saimnieks (atbildība pat par **viegļu neuzmanību**).

Kredītiestāžu likuma 137.p.2.d., 161.p.2.d.14.pkt. – likvidatoram/administratoram ir pienākums celt prasību pret valdes locekli, ja viņš nav ievērojis tiesību aktu, rīkojies nolaidīgi vai apzināti ļaunprātīgi (atbildība par **rūpju neuzmanību, tīšu pārkāpumu**).

Kura ir speciālā tiesību norma?

Valdes locekļu solidāras atbildības princips

Komerclikuma 169.p.2.d.: *“Valdes un padomes locekļi solidāri atbild par zaudējumiem, ko tie nodarījuši sabiedrībai.”*

LR Satversmes tiesas 2014. gada 13. jūnija spriedums lietā Nr. 2014-02-01: *“valdes locekļu solidāras atbildības princips ir viens no komerctiesību pamatprincipiem; .. ja valdes loceklis nevar pierādīt, ka individuāli ir rīkojies kā krietns un rūpīgs saimnieks, tad viņš solidāri atbild arī par citu valdes locekļu nodarītajiem zaudējumiem.”*

Atbildīgais darbinieks (valdes loceklis) un viņa atbildība

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma (turpmāk - NILLTPFNL) prasības:

- 10.p. 2.d. – kredītiestādes par AML/CFT prasību izpildi atbildīgo darbinieku ieceļ gan augstākajā vadībā, gan struktūrvienībā; **atbildīgais valdes loceklis nodrošina AML/CFT prasību izpildes pārraudzību**, bet struktūrvienības darbinieks – praktisko izpildi;
- 10.p.1.d. – **atbildīgie darbinieki ir tieši atbildīgi par šā likuma prasību ievērošanu un informācijas apmaiņu ar attiecīgo uzraudzības un kontroles institūciju!!!**

Vai NILLTPFNL 10.p.1.d. ir uzskatāma par speciālo tiesību normu attiecībā pret Komerclikuma

169.p.2.d.?

NILLTPFNL 10.p.1.d. vs. Komerclikuma 169.p.2.d.

FKTK leteikumi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas un sankciju riska pārvaldīšanas iekšējās kontroles sistēmas izveidei un klientu izpētei, 70.punkts:

"Atbilstoši Komerclikuma 221.panta pirmajai daļai valde ir sabiedrības izpildinstitūcija, kura vada un pārstāv sabiedrību. Tādējādi, lai arī par NILLTPFN atbildīgais valdes loceklis pārrauga NILLTPFN jomu iestādē, tomēr iestādes valde ir kopumā atbildīga par iestādes darbību, t. sk. NILLTPFN prasību ievērošanu un atbilstošu NILLTPF riska pārvaldīšanu."

ACAMS: Ultimate responsibility for the AML compliance program rests with the board of directors!

Atbildīgā darbinieka (valdes locekļa) neatkarība vs. solidāras atbildības princips

FKTK 01.11.2012. normatīvo noteikumu Nr. 233 "Iekšējās kontroles sistēmas izveides normatīvie noteikumi" 12.⁵ punkta 3.apakšpunkts:

*„... tiek nodrošināts, ka **valdes priekšsēdētājs vienlaikus nav atbildīgs par ... noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas prasību izpildi atbildīgās personas pienākumu veikšanu vai pārraudzību.**”*

Ja valdes priekšsēdētājs nedrīkst pārraudzīt par AML/CFT atbildīgo valdes locekli, vai viņam var piemērot atbildību par šī valdes locekļa pieļautajiem pārkāpumiem?

Kompetenču sadale

Korporatīvās pārvaldības doktrīna:

- **Atbildības nodrošināšanas funkcija netiek uzskatīta par nedelegējamu valdes funkciju** (NILLTPFNL 10.p.1.d. = ar likumu noteikta valdes locekļu kompetenču sadale);
- kompetenču sadale nekādā ziņā nepiešķir valdes loceklim tiesības centrēties tikai uz savu kompetenci, neinteresējoties par pārējo valdes locekļu darbu; valdes loceklim jebkurā gadījumā saglabājas pienākums pārraudzīt pārējo valdes locekļu darbu;
- par **AML/CFT jomu atbildīgais valdes loceklis ir tieši atbildīgā persona, savukārt pārējie valdes locekļi atbild, ja nav istenojuši pietiekamu minētā valdes locekļa darba pārraudzību** vai nav iejaukušies situācijā, kad saprātīgi bija sagaidāma aktīva rīcība iespējama sabiedrības interešu aizskāruma novēršanai (SKC-676/2014, C31405211).

Valdes locekļa atbildība par bankai piemērotajām soda sankcijām

Starptautiskā pieredze:

- valdes locekļa **vainas vērtējums**:
  - neskaidrs tiesiskais regulējums, tiesiskā regulējuma piemērošanas prakses trūkums,
  - palaušanās uz speciālista padomu,
  - darbinieka pieļauts pārkāpums.
- **ex turpi causa principis** - aizliegts gūt tiesisku labumu no paša prettiesiskas rīcības;
- **nošķirtās atbildības principis** - valdes loceklim nevar piemērot atbildību par risku, kas atbilstoši likumam jāuzņemas pašai bankai;
- **labas ticības principis** – ja soda apmērs noteikts, vadoties no bankas mantiskā stāvokļa, pilnas summas regresa prasība nav savienojama ar labas ticības priekšrakstu.

Paldies par uzmanību!

**Dienas
Bizness**

